

Van Willy van Diepen, Remko Cremers
Onderwerp Beantwoording raadvragen politieke markt 19 december 2018 m.b.t. terug- en vooruitblik op uitvoeringsagenda Nieuwe Energie Hengelo (NEH)
Sector/afdeling FYS-SR
Datum 23 januari 2019
Zaaknummer 2297541
Aan Wethouder Bruggink

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Achtergrond

Op 19 december 2018 vond een politieke markt plaats naar aanleiding van het voorstel van het college om met de raad in gesprek te gaan over de prioriteiten voor het jaar 2019 in de uitvoeringsagenda Nieuwe Energie Hengelo (NEH). Dit in navolging van de politieke markt over de uitvoeringsagenda NEH 2018 in april 2018 en nadat op 26 september 2017 het programma NEH 2017-2021 is vastgesteld door de gemeenteraad. De uitvoeringsagenda's zijn vertalingen van het meerjarenprogramma naar jaar(uitvoerings)agenda's.

Tijdens de politieke markt op 19 december jl. zijn de fracties en andere aanwezigen via een aantal presentaties geïnformeerd o.a. over monitoring, de voorgestelde prioriteiten voor 2019 en de bredere opgave voor energietransitie. Tevens is er ruimte geboden voor gesprek tussen en vragen vanuit de aanwezigen.

In dit memo geven wij antwoord op de technische vragen die tijdens de politieke markt zijn gesteld. Op de vragen waarop een meer procesmatige antwoord nodig is, komen wij graag in een volgende politieke markt bij u terug. Dit betreft de volgende twee vragen:

- Hoe ziet de integrale aanpak van duurzaamheid eruit? Waarin ook de activiteiten op het gebied van klimaatadaptatie, groen, biodiversiteit en SDG's zijn opgenomen. Aan welke strategische doelen wordt gewerkt? Hoe ziet de samenhang eruit?
- Vanuit integraal naar duurzaamheid gekeken, wat is er nodig aan capaciteit voor de toekomst? En wat blijft er nu liggen?

Gestelde vragen vanuit de portefeuillehouder duurzaamheid

De twee onderstaande vragen zijn door de portefeuillehouder duurzaamheid gesteld aan de raadsleden. Graag horen wij uw reactie hierop.

- **Monitoring** Ondanks dat het lastig blijkt om de doelstellingen te monitoren, blijft het belangrijk om hier aandacht aan te besteden. Dit sluit ook aan bij het advies van de rekenkamer. De wethouder duurzaamheid heeft aan de raad gevraagd hoe zij hierbij betrokken wil worden en bij de bredere visie?
- **Masterclass duurzaamheid** Vanuit de alliantie Nieuwe Energie Overijssel (NEO) is aan alle gemeenteraden van Overijssel het aanbod gedaan om deel te nemen aan een masterclass duurzaamheid. Dit is van harte aanbevolen. Graag horen we of de raad hier gebruik van wil maken?

Gestelde vragen vanuit de gemeenteraad

Als reactie op en in navolging van de presentaties heeft de raad een aantal vragen gesteld:

- Er was meer voortgang verwacht in 2018. Tot nu toe vrij veel onderzoek uitgevoerd, maar nog geen duidelijk plan hoe de uitvoering wordt opgepakt.

Antwoord: De uitvoeringsagenda NEH 2018 waarmee de raad in april 2018 heeft ingestemd bevatte diverse activiteiten, waaronder diverse onderzoekstrajecten. Op een aantal onderdelen van het programma is eerst onderzoek nodig voordat aan uitvoering kan worden begonnen. Als voorbeeld: zonne-energie op Niet In Exploitatie Genomen Gronden. De realisatie van dergelijke zonne-energieprojecten duurt gemiddeld in Nederland circa 3,5 jaar, waarbij een aantal fasen worden doorlopen van locatieonderzoek, haalbaarheidsonderzoek, bestemmingsplannen- en vergunningen procedures, aanbesteding en realisatie. Voor de realisatie van windenergie geldt hetzelfde. Gedurende deze processen moet tevens gewerkt worden aan draagvlak.

- Hoe kun je het aantrekkelijk maken dat particuliere huiseigenaren hun label laten aanpassen?
Antwoord: Als toegelicht tijdens de politieke markt is er geen prikkel voor particuliere eigenaren om na verduurzaming van hun woning een actueel energielabel aan te vragen c.q. te laten registreren, anders dan de verplichting op het moment van verkoop van de woning. Dit bemoeilijkt monitoring, en accurate (bij)sturing van ingezet beleid en acties. Een (positieve) prikkel inbouwen, bijvoorbeeld een lagere hypotheekrente, een lagere OZB of nog andere oplossingen, kan particuliere eigenaren motiveren tot actualisatie van het energielabel. De beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeente beperken zich tot de OZB. Op de andere oplossingsrichtingen kunnen we geen tot beperkte invloed uitoefenen, zoals de dialoog aangaan met het rijk, etc.
- Het is de verwachting dat scholen behoefte hebben aan voorfinanciering om duurzaamheidsmaatregelen door te voeren en bij gemeentelijk vastgoed en sportaccommodaties idem. In het uitvoeringsprogramma zijn alleen Metropool en Twentebad uitgelicht. Wat wordt er met de andere panden gedaan?
Antwoord: Voor de strategische portefeuille van het maatschappelijk vastgoed zijn energielabels en maatwerkadvisen opgesteld. De resultaten hiervan worden verwerkt in het Duurzaam Meerjaren Onderhouds Plan voor het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. De vertaling naar maatregelen, kosten en planning vindt komend jaar plaats.
- Verder mist het verduurzamen van particuliere woningen. Ook voor particuliere woningen is voorfinanciering gewenst?
Antwoord: De behoefte aan financiering wordt onderkend, zowel landelijk waar vanuit het Klimaatakkoord gewerkt wordt aan vernieuwende oplossingen zoals Gebouw Gebonden Financiering, als provinciaal waar ook gewerkt wordt aan innovatieve oplossingsrichtingen in de vorm van 'Woningabonnementen' (zoals in Deventer). Wel zijn er energiebesparingen beschikbaar, landelijk via het Energiebespaarfonds en provinciaal. Er zijn een aantal (wettelijke) obstakels die het op dit moment niet mogelijk maken om (voor)financiering van energiemaatregelen te koppelen aan het gebouw. Hier wordt aan gewerkt. Tegelijkertijd wordt er elders in het land lokaal geëxperimenteerd, met mogelijk niet toekomstbestendige oplossingen als gevolg. Bij de proeftuinaanvraag voor de Nijverheid Aardgasvrij hebben we richting de Rijksoverheid vermeld dat we veronderstellen dat met het verschijnen van een Klimaatakkoord ook deze gewenste vorm(en) van financiering beschikbaar komen voor onze inwoners. Overwogen kan worden om lokaal in Hengelo duurzaamheidsleningen beschikbaar te stellen en/of ook lokale experimenten op te starten. Wij horen graag of u dit wilt?
- In 2018 was er aandacht voor transport en mobiliteit en uitrol van laadpalen. Is hierbij ook rekening gehouden met snel opladen? Wat is hier mogelijk? Ook tav elektrische distributie binnenstad. Dit sluit aan bij een motie binnenstad voor elektrische rijden.
Antwoord: In Hengelo rijden steeds meer elektrische en hybride auto's rond(circa 800). De accu's van deze auto's moeten opgeladen worden. Afhankelijk van de capaciteit van de accu, hoe vol deze al is en het vermogen van de lader duurt het opladen een tiental minuten tot een etmaal. Deze laadpalen zie je vooral langs de snelwegen (A1 Lonnekermeer) en bij bijvoorbeeld hotels en vergadercentra (zoals Van der Valk). Niet iedere elektrische auto kan laden bij een snellaadpaal. De keuze voor een type laadpaal is o.a. afhankelijk van de beschikbare netinfrastructuur, de locatie en het type gebruik, waarbij een snellaadpaal meer vermogen capaciteit vraagt van het elektriciteitsnet en de gebruiker van snellaadpalen hier vaak vooral gebruik van maakt (uit landelijke ervaringscijfers) om bij lange ritten de e-auto tussentijds op te laden. Een snellaadpaal kan de accu van een e-auto in 20 minuten weer voor ongeveer 80% opladen. De langzame laadpalen worden vooral gebruikt om de accu nabij huis en/of werk helemaal op te laden.

- Hoe verhoudt het programma NEH zich tot de groenbullet van Sustainable Development Goals, zoals klimaat adaptatie, flora en fauna versterken, biodiversiteit groenbeheer? Dit vraagt om een integrale aanpak en monitoring.

Antwoord: Een eerste verkenning naar de relevantie van de Sustainable Development Goals tot de energietransitieopgave (zoals vastgesteld om het programma NEH 2017-2021) laat zien dat er in relatief beperkte mate raakvlakken zijn (2 van de 17 SDGs). De verantwoordelijkheid en bijdrage rijken veel verder dan de energietransitie opgave en dan duurzaamheid alleen. Vooral SDG 7 Betaalbare en duurzame energie en 11 Duurzame steden en gemeenschappen hebben verwantschap. Het is volkomen terecht om ten aanzien van de SDGs en de rollen, taken, verantwoordelijkheden en dienstverlening van de gemeente een integrale afweging te maken. Raakvlakken vanuit andere domeinen en afdelingen zijn minstens zo groot. Bijvoorbeeld op het gebied van circulariteit, onderwijs, gezondheid, armoede.

- Aardgasloze nieuwbouw is als onvoorziene activiteit in 2018 opgenomen. Waarom is dit als onvoorzien opgenomen, aangezien dit al langer speelt? Immers heeft de raad hier een motie over aangenomen.

Antwoord: Ten tijde van op- en vaststelling van het uitvoeringsprogramma NEH 2018 was niet voorzien dat de eerste kamer dit wetsvoorstel Voortgang EnergieTransitie (wet vet) binnen zo'n korte termijn zou goedkeuren, ook niet dat hierover een motie zou worden aangenomen in Hengelo. De inwerkingtreding van het verbod op aardgasaansluitingen voor nieuwbouw moest per 1 juli worden ingevoerd. Vanwege de motie aardgasvrije nieuwbouw die de raad heeft aangenomen was hier wel al direct op geanticipeerd binnen de gemeente Hengelo en zijn alle betrokken collega's en partijen hierover geïnformeerd. Nauwe afstemming heeft hierover plaatsgevonden met de (energie)netbeheerders. Ook in Twents verband is de samenwerking gezocht en zijn hierover afspraken gemaakt, waardoor geen van de 14 Twentse gemeenten uitzonderingsgebieden heeft aangewezen. Sinds 1 juli zijn er voor nieuwbouw geen vergunningen meer afgegeven voor woningen op aardgas.

- Is er ook fysiek energieloket? Hoeveel coaching gesprekken hebben plaatsgevonden? De tip vanuit de raad is maak hierbij ook vooral gebruik van de expertise van Welbions.

Antwoord: het energieloket is een online platform met informatie, waar een adviesgesprek met een energiecoach kan worden aangevraagd. De energiecoach gaat op huisbezoek en neemt de bewoner/eigenaar mee in de mogelijke energiemaatregelen die de bewoner in/aan het gebouw kan uitvoeren. Recent is het energieloket geëvalueerd. Hierin is onder andere gekeken naar de effectiviteit en mogelijke doorontwikkeling van het energieloket. Sinds aanvang van het energieloket (mei 2016) tot en met oktober 2018 zijn 255 coaching gesprekken aangevraagd, waar vijf vrijwillige coaches advies voor hebben uitgebracht. De adviezen en mogelijke richtingen voor doorontwikkeling van het energieloket worden in regioverband verder opgepakt.

- *Wie gaat er over verduurzamen gebouwde omgeving?*

Antwoord: Particuliere huiseigenaren en bedrijven hebben een eigen verantwoordelijkheid. Voor sociale woningbouw is Welbions verantwoordelijk. De gemeente krijgt vanuit het ontwerp-Klimaatakkoord, vanuit het Rijk, de regierol op de energietransitie. Hierdoor komt er een verantwoordelijkheid naar gemeenten ten aanzien van het in kaart brengen van de duurzame energiebronnen, de alternatieven voor aardgas per wijk en voor de potentie van energiebesparing. Ook ten aanzien van energieloketten en wijkaanpakken worden voor gemeenten grotere taken toebedeeld. Logischerwijs gaat dit gepaard met de rol om bewustwording en urgentiebesef te vergroten onder bedrijven en inwoners, zoals dit met de campagne Hengelo Aardgasvrij reeds is ingezet.

- Waar kan windenergie ingepast worden en hoe wordt de omgeving betrokken. Welke andere partijen worden betrokken? Creëren van draagvlak is bij windenergie erg belangrijk. Wanneer moet het afgerond zijn?

Antwoord: Het komende jaar wordt de keuze gemaakt welke vormen van duurzame energie waar gerealiseerd kunnen worden. Dit vindt zowel op de schaal van Hengelo als in regionaal verband binnen de Regionale Energie Strategie Twente (RES-T). Daarna is er circa 3 a 4 jaar nodig voor de realisatie van bijvoorbeeld windmolens. Draagvlak is op meerdere niveaus noodzakelijk, landelijk, provinciaal, regionaal en lokaal. Binnen de genoemde tijdspanne is ook het organiseren van lokaal draagvlak een belangrijk onderdeel. In het ontwerp-Klimaatakkoord wordt voor de realisatie van duurzame energieprojecten 50% (financiële) participatie vanuit de samenleving verondersteld. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, ook voor de generaties na ons, om energie voor de toekomst beschikbaar en betaalbaar te houden.
- Welke warmtedrager wordt er in de Nijverheid ingezet? Waterstof of warmtenet en welke bronnen worden daarbij gebruikt?

Antwoord: Welbions gaf al als antwoord dat waterstof de komende 10-15 jaar niet grootschalig haalbaar is en ingezet zal worden. Ook geothermie is de komende jaren niet aan de orde in Hengelo. Biomassa is beperkt beschikbaar. In de Regionale Energie Strategie (RES) Twente worden de beschikbare duurzame energiebronnen in kaart gebracht en verdeeld. Ook de Transitie Visie Warmte, waarin de voorkeursalternatieven voor aardgas per wijk worden weergegeven, moet antwoord geven op deze vragen. Verankering vindt plaats via gemeentelijke, provinciale en nationale omgevingsvisies.
- Vraag om integraliteit, samenhang, strategische doelen en monitoring. Het onderzoeksrapport van de rekenkamer heeft aangegeven dat met het programma NEH de integraliteit op het gebied van de energie(transitie)opgave geborgd is. De vraag die daarbij gesteld wordt is of het programma NEH alleen over energie gaat of ook over andere thema's, zoals klimaatadaptatie.

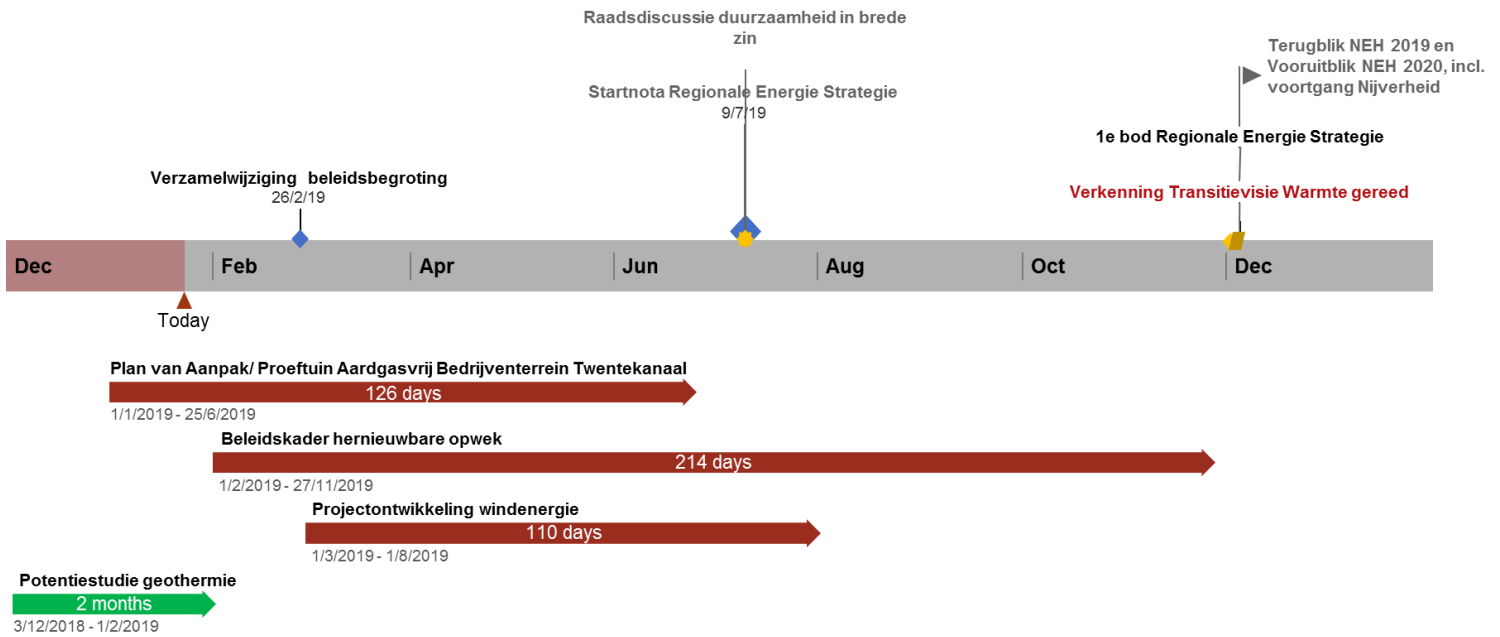
Antwoord: Het programma Nieuwe Energie Hengelo 2017-2021 gaat over energie. In dit programma, zoals de gemeenteraad dit in september 2017 heeft vastgesteld, zijn geen activiteiten op het bredere thema duurzaamheid opgenomen. Immers, de Commissie fysiek heeft destijds opdracht gegeven om het thema energie uit te werken uit het rapport 'Hengelo Verduursamen'. Toch worden er ook activiteiten op het gebied van duurzaamheid uitgevoerd, zoals op het gebied van klimaatadaptatie, vergroening (o.a. Tiny Forest), hittestress en circulariteit. In een volgende politieke markt nemen we u graag mee in de bredere activiteiten op het gebied van duurzaamheid.
- Welke extra capaciteit is er in de toekomst nodig voor duurzaamheid, wat zijn de investeringen en wat blijft liggen als die niet worden gedaan? Het plan is nog weinig concreet. Tot nu toe weinig acties en veel onderzoek. De samenhang en visie mist voor 2019.

Antwoord: We zijn de afspraken uit de uitvoeringsagenda NEH 2018 nagekomen door eerst in kaart te brengen wat gedaan moet worden en welke instrumentaria worden toegepast. Op dit moment is er 1,5 FTE beschikbaar voor duurzaamheid. De middelen die beschikbaar zijn voor duurzaamheid worden niet automatisch besteed aan uitbreiding van formatie. Eerst wordt er gekeken naar her-prioritering en of wij als gemeente die zaken doen die belangrijk zijn. De vraag daarbij is waar de gemeente van is, waarbij focus ook betekent dat we dingen niet gaan doen.
- Vraag vanuit het BON aan de gemeenteraad: Wordt er goed geluisterd naar bewoners in de Nijverheid?

Planning activiteiten NEH 2019

Het volgende overzicht geeft een (indicatieve) tijdlijn van wanneer u de uitwerking van onderdelen uit de prioriteiten Nieuwe Energie Hengelo kunt verwachten.

Afsluitend, wij gaan er vanuit dat we met dit memo uw vragen hebben beantwoord. Mochten er verdere vragen zijn, vernemen wij dit graag.

